

(Překlad textu na Buddhismus 1

Radka Svačinková, Jitka Klesnilová, Jitka Martínková.)

Alexandra R. Kapur-Fic: *Thailand: Buddhism, Society and Women*,
New Delhi, Abhinav Publications 1998, 298 - 331.

přeložila Radka Svačinková

Kapitola VII

Ženy: Buddhovo dilema

Náboženství není jen projev nekonečné víry, které udává jistý způsob života. Každé náboženství formuluje a určuje úlohu jak mužům, tak i ženám a tím své stoupence vede. Buddhismus není výjimkou.

Když se tři měsíce po Buddhově parinirváně asi v roce 438 př.n.l. sešel První koncil Sanghy ve městě Rádžagrha, zúčastnilo se ho na pět set probuzených mužů. Ctihodný MaháKassapa vyložil na tomto koncilu učení Vinaja, a Ánanda přednášel sůtry, Budhovu nauku, zatímco Upáli, rodinný lazebník a opatrovník královské garderoby, se zřekl světského života, aby se stal následovníkem Buddhy. Učení Tripitaka (Trojí koše) zatím nebylo formulováno, stejně jako ještě neexistovala třetí část Abidharmy. Učení přijaté na Prvním koncilu bylo zachováno díky ústní tradici, což byla praktika zcela běžná v té době.

Hovoříme-li o prvním buddhistickém koncilu, neměli bychom opomenout dvě důležité věci týkající se žen. Prvně, přestože mnoho probuzených žen následujících Buddhu přispěly svými verši k učení Vinaja a Dharma, nebyly pozvány, aby se zúčastnily rozmlouvání na koncilu či aby vůbec přihlížely jako obyčejní diváci. Jeden účastník, mnich ze Srí Lanky měl za to, že by nebylo vhodné přednášet Pátimokkhu, což jsou pravidla řádu mnišek, pakliže mnišky nebyly osobně přítomny.

A za druhé, Ánanda byl nařčen z toho, že Buddhu podporoval v otázce přijetí žen do klášterního řádu. Pokoušel se obhájit tím, že Gautamí Parjavati (dárkyně mléka) byla žena, která kojila Buddhu, když jeho matka zemřela. Ale pod tlakem nakonec uznal, že přijetí žen do klášterního řádu by bylo chybné. Učinil tak z důvodu, aby ochránil Sanghu před dalšími neshodami a úmyslně umlčenými informacemi. Tyto dvě příhody hovoří o Budhovi, jenž sám zdráhavě podporoval přijetí žen do řádu jako bhikšukí, názory proti byly schváleny až po jeho smrti.

Buddhistické texty, jak je známe dnes, byly poprvé sepsány asi 300 let po Buddhově smrti, a říká se, že byly napsány v jazyce páli. Nicméně Kabilsinghová zpochybňuje hypotézu, že páli byl jazyk mluvený. Domnívá se, že Buddha tímto jazykem nehovořil, ale užíval mágadhiský dialekt zvaný ardha - mágadhí, jímž se mluvilo v oblasti Severní Indie, kde Buddha dle tradice žil a učil.

Avšak podle Konowa byl páli mluvený jazyk v Ujjainu (v mágadhiské oblasti). Sir G. Grierson věří, že páli byla jakási literární forma mágadhiského jazyka, jenž byl užíván v Indii (též

zvaný „koiné“) autory té doby a dokonce jako vyučovací jazyk na Buddhistické univerzitě v Taxile v říši Gandhara. Oldenburg vyslovuje názor, že páli má nejspíš svůj původ na Cejlonu nebo v Kalince. Naproti tomu T. W. Rys Davids tvrdí, že páli vycházel z kóšalského dialektu, jímž bylo mluveno během 7. - 6. st. př.n.l. Zatímco páli dospěl do kanonické podoby, a byl užíván pro doktríny a rozpravy, víra samotná byla propagována buddhistickými mnichy prostřednictvím regionálních jazyků.

Buddhistické posvátné texty byly odevzdány na koncilu pořádaném na Srí Lance přibližně v roce 25 př.n.l., tedy poměrně daleko od místa, kde ti nejranější následovníci Buddhova učení žili. Jak poukazuje Kabilsinghová, vzhledem k těmto faktům autentičnost pálijských posvátných textů není ověřena a tudíž se nabízí otázka, zdali mohou být vůbec přijaty jako autentická slova Buddha. Buddhistické texty byly zaznamenávány mnichy, kteří ne vždy byli probuzení. Krátce po Buddhově smrti, na Prvním buddhistickém koncilu nebyly přítomny mnišky, a Ánanda byl obviněn z horlivé podpory Buddha v otázce přijetí žen do Sanghy. Texty byly ovlivněny a zaznamenány mnichy - přepisovači v podmínkách, kdy předsudky vůči ženám byly na denním pořádku.

Za Buddhova života bylo ženám povoleno vstoupit do Sanghy. Kabilsinghová poukazuje na zhoršení pozice žen v pozdější době a viní z toho vliv bráhmanů, a jisté změny v Indii, jež zapříčinil buddhismus v Indii a Thajsku. Zastává názor, že mužští členové Sanghy v Indii byli výrazně ovlivněni bráhmanskými a jinými hodnotami silně despotickými vůči ženám. Hierarchie indického kastovního systému vyvyšuje postavení bráhmanů na pomyslný vrchol a tím vlastně dokazuje, že bráhmani byli zcela odpovědní za

vymezování a prosazování pravidel chování ve společnosti, což také zahrnovalo postavení žen ve společnosti. Manu Dharmasastra, zavedena bráhmanským zákonodárcem Manu, se stala etickým kodexem v indické společnosti a zůstala v podstatě stejná až do současné doby. Její vliv na ostatní země, které odvodili svůj náboženský systém od indického, byl velice rozsáhlý.

Buddhistické učení a tradice působí na dvou oddělených úrovních. Na první úrovni učení Buddhovo považuje ženy i muže za sobě rovné, protože jdou svou duchovní cestou. Buddhismus klade největší důraz na dosažení probuzení a duchovní cesta je určena všem bez rozdílu. Za druhé, praktičtěji vzato, učení sděluje ambivalentnější poselství vedoucí k podpoře obou stran těchto neshod.

Ačkoli Kabilsinghová opět zmiňuje vliv indické kultury, zdá se, že Buddha sám byl vlastně v této problematice ambivalentní.

Když se Ānanda ptal Buddha, zdali by mniši měli projevovat úctu vůči mniškám vzhledem k jejich stáří, odpověděl Buddha, že ačkoli jiní duchovní vůdcové, kteří předložili nedokonalé doktríny, schvalovali projev úcty vůči ženám a uplatňovali jej, on by tak učinit nemohl. Také Boonsue Kornvibha studující ženy v jatakských příbězích, cítil, že ačkoli Buddha byl probuzený, nebyl jistě ještě zcela osvobozen od vžitých konvencí a rozporů mezi muži a ženami.

V učení se obrací na Buddha, který mnichům připomínal, že „žena je kaz na celibátu.“ Odkazují na Buddhovy rozpravy s Ānandou, kde radil mnichům, aby se na ženy nedívali a netrávili s

nimi čas, protože „nic nezaslepí muže tak silně jako ženy.“ Třebaže existovalo podobné varování i pro ženy, zřídka kdy je o něm diskutováno. Ženy jsou příčinou rozptylování a vyrušování mužů, kteří se pečlivě snaží realizovat svůj duchovní růst. Texty také citují Buddhu tvrdícího, že zařazení a přijetí žen do Sanghy zasáhne buddhistickou tradici, čemuž bude učiněna přítrž do 500 let.

Buddhistické posvátné texty říkají, že „ženy jsou nejcennějším zbožím“. Podobná ohodnocení žen můžeme také nalézt v Manu Dharmasastře - stojí tam, že ženy jsou cenné zboží, které je předáváno otcům, manželům a posléze synům. Jiná pasáž prohlašuje, že „ženy jsou vystavěny pěti útrapám“. Žena musí opustit svou rodinu, poté co se vdá. Ženu sužují menstruační potíže, bolesti při těhotenství a porodu a také se musí vždy starat o svého manžela.

Jak tvrdí posvátné texty, Buddha řekl Ánandovi, že „ženy jsou sobecké, ne příliš moudré bytosti, a proto jsou neschopné zaujmout místo při shromážděních. Navíc nemohou pracovat ani cestovat na velké vzdálenosti.“

Kabilsinghová dále připomíná japonského buddhistického učence Kayiyamu Yuichiho, jenž tvrdí, že žena se nemůže stát probuzenou (doslova Buddhou). Kayiyama vyjmenovává pět bodů řešících také otázku, zda je žena schopna stát se probuzenou:

1. Původní buddhistické učení pod vedením Buddhy a jeho přímých žáků nečiní žádné rozdíly mezi muži a ženami.

2. Z porovnání pálijských a čínských textů vyplývá, že oficiální dogma ohledně neschopnosti žen stát se probuzenými bylo ustanoveno někdy kolem 1. st. př. n. l.
3. Krátce před počátkem rozvoje křesťanství vykrytalizoval nový model, později důkladně propracovaný, ve kterém se Akšóbhja Buddha a Amitabha Buddha velice příznivě vyjadřují k postavení žen v již zmíněné choulostivé otázce ohledně probuzení a přísahají, že budou ženy ochraňovat. Akšóbhja to splnil tím, že eliminoval všechny fyzické překážky na ženách ze Země Buddhovy, a Amitabha přeměnou žen na muže v den jejich příštího narození v Západním ráji, jinými slovy v budoucím životě.
4. Rané texty Mahájány, jako např. Dokonalost moudrosti v řádce 8 000, Lotosová sútra či Sútra Čisté země rozvinuly myšlenku, že žena se může stát probuzenou tím, že sama sebe přemění v muže.
5. Pozdější filozofie prázdnoty a Buddhovy přirozenosti, uvedena v sútrách Vimalakírti-nirdéša či Šrímáládévi apod., tvrdí, že žena se může stát probuzenou taková jaká je, čili jako žena.

Buddha odmítl ustanovit a přijmout svou tetu a macechu, Mahápadžápatí Gautamí, do obce Sangha. Jak jsem již dříve v této práci zmínila, Buddha se zdál mít naprosto nejasný postoj vůči ženám. Ačkoli se domníval, že by bylo pro ženy zvláště z vyšších společenských kruhů obtížné vést odříkavý život, rozpoznal

odhodlání těch žen, které jej následovaly od vesnice k vesnici v naději, že jednou budou moci vstoupit do řádu.

Buddha se zajímal o bezpečnost mnišek. Raní buddhisté žili v lesích a s tím byla samozřejmě spojena otázka bezpečnosti a ochrany žen, neboť se stávalo, že nejedna bhikšukí byla znásilněna.

Navzdory Buddhovým četným výhradám a odměřenosti vůči ženám ustanovil nakonec bhikšukistický řád. Během řady let se tento řád stal dobře organizovaným a nutno přiznat, že ženy se necítily příliš pohodlně. Proto došlo k některým změnám a úpravám v řádu. Buddha byl nucen pacifikovat mnichy a ujistit je o tom, že vstup žen do řádu by nemělo nikterak ovlivnit jejich pozici ani jejich Sanghu.

Aby mnichům dokázal vážnost svých slov, formuloval Gurudharmu, přídavek osmi pravidel pro ty ženy, které si přály vstoupit do řádu. Většina těchto pravidel nařizovala určité chování mnišek vůči mnichům, a byla nezbytná proto, aby upravila vztah mezi nimi. Starší mnišky byly často žádány, aby projevovaly úctu každému novému bhikšu nehledě na jejich věk. Bhikšukí by nikdy nemohla prohlašovat něco nechvalného o bhikšu, nebo jej napomenout či kritizovat, ačkoli v opačném případě to přípustné bylo. Ženy proto musely přijmout Gurudharmu, aby se mohly stát bhikšukí i přesto, že vždy měly až druhotnou pozici v porovnání s mnichy.

Osm nařízení Gurudharmy:

1. Bhikšukí, přestože by měla třeba sto let, bude projevovat úctu k bhikšu. V jeho přítomnosti by se před ním měla klanět a všechny své povinnosti soustředit na něj. Toto pravidlo musí dodržovat dokud je živa. Pozdější nařízení zakazovalo bhikšukí sedět v přítomnosti bhikšu bez jeho svolení či odejít bez zeptání, pakliže nebyla nemocná. Toto nařízení zajistilo vyšší pozici mnichům. Ánanda, na naléhání Mahápadžápatí, se optal Buddha, zdali dodržování tohoto pravidla by nebylo možné aplikovat na mnišky a mnichy vzhledem k jejich postavení nikoli pohlaví. Na to Buddha odpověděl: „To je nemožné, Ánando, a neospravedlnitelné, kdybych to nařídil. Nejsi žebrák, aby ses před ženami klaněl či všechny své povinnosti na ně soustředil,“ od nízkého k nejvyššímu.

Kdyby Buddha vykonal to, nač se jej ptal Ánanda, možná by vše dopadlo jinak. Ženy by byly uznány jakožto rovné mužům. Nicméně Buddha nemohl vnímat ani přijmout ženy jako rovné mužům.

2. Bhikšukí nesmí strávit období dešťů v oblasti, kde není žádný bhikšu, přestože v opačném případě to možné bylo. Přítomnost mnišek nebyla žádána během obřadu vyznání, načež přítomnosti bhikšu bylo třeba v případě, že bhikšukí vykonávala obřad vyznání. Toto pravidlo je totožné s bhikšukistickým textem číslo 56 Pacittiya, říká se, že tento text byl formulován v době, kdy se skupinka mnišek během období dešťů vracela do Savatthi z Vassy. Ostatní mnišky se jich vyptávaly, zdali příkaz či učení (Óváda) byli účelné v

místě, kde strávily období dešťů. Odpověď zněla: „Jak to mohlo být účelné, když tam nebyl nikde žádný žebrák.“ (mínily tím mnicha).

3. Každý měsíc bhikšukí vyčká na dvě věci: dobu slavnosti zvanou Upósatha a dobu, kdy jim mnichové přijdou dát rady či důrazné apely. První část slavnosti Upósatha se skládala z učinění vyznání. Očekávalo se, že mnichové i mnišky budou pravidelně obřad navštěvovat, aby se vyznali z přestupků, které učinili a pokáním je napravili. Mnichové určili den a čas obřadu, protože jen jim bylo dovoleno číst z tajemství měsíce. Obřad se konal dvakrát do měsíce v noci, v době úplňku a novoluní.

Obřad udílení rad byla velice seriózní záležitost, která byla aplikována pouze na mnišky - mnichové se ptali mnišek, zdali se řídí pravidly Gurudharmy, která byla navíc ještě regulována čtyřmi dalšími pravidly: Udílení rad může poskytnout pouze bhikšu, který byl k této zvláštní povinnosti povolán, a musel oplývat osmi následujícími vlastnostmi: musí být ctnostný muž, nesmírné moudrosti, obeznámen s oběma částmi pravidel do detailu. Musí volit vznešená slova v projevu, při výkladu Dharmy má potěšit, probudit a vyvolat zájem v komunitě mnišek a také získat náklonnost mnišek. Nikdy v minulosti nesměl spáchat závažný přestupek na člověku, který si oblékl žlutou róbu. A poslední podmínkou bylo, že v řádu musí být přes dvacet let.

Bhikšu by byl odvolán z obřadu udílení rad mniškám v případě, že by měl tendence se hádat nebo porušovat disciplínu, dále také pokud by se nemravně sdružoval se ženami, že by nedodržel

zásady správného chování či zásadní pravidla, která regulují život mnišek. Věřil-li by v heterodoxní doktríny a mluvil zle o Buddhovi, Dharmě či Sanghze, čekala by jej stejná budoucnost.

Navíc, obřad udílení rad nesmí být konán po západu Slunce či v čtvrti mnišek. Bylo by to porušení třetího pravidla Gurudharmy.

Na základě přidaných pravidel bylo dále nařízeno, že mnišky musejí vždy chodit ve skupinkách po čtyřech či pěti. Dvě nebo tři mnišky mohly s odvoláním na doktrínu ohledně obřadu udílení rad učinit formální schůzku. Mnichům bylo zakázáno udělovat rady mniškám, pokud by jim to mělo přinést nějaké materiální obohacení.

4. Po skončení období dešťů se mniška musí podrobit Paváraně, což je obřad mravní očisty či jakési vyšetřování zdali vůči ní nemůže být vzneseno nějaké obvinění na základě obou Sangh, s ohledem na tři věci: co bylo viděno, slyšeno či nebyla-li podezírána z něčeho. Od tohoto pravidla není možno ustoupit. Je to systém vzájemné kontroly a dohledu prosazující disciplínu. Zatímco prohřešky mnišek byly vyšetřovány oběma Sanghami, mnišky se nemohly vyzpovídat pouze ve své Sanghze, musely tak učinit v obou Sanghách bez přítomnosti jiných mnišek. Pavárana byla nástrojem disciplíny odrazující od nevhodného klášterního chování v očích obou Sangh. Po vyznání a prosazení disciplinárních pravidel nebylo dále třeba projevovat další nevoli proti vyznávající se mnišce či případně hříšnici potrestat.

5. Bhikšukí, jež byla obviněna ze závažných přestupků, musí podstoupit Manattu - disciplinární proceduru před oběma Sanghami. Původně Buddha povolil mniškám uskutečnit jisté disciplinární kroky proti jiným mniškám, jež se provinily, pouze před jejich Sanghou, a také jim povolil přednášet Patimokkhu (227 klášterních pravidel). Tato dvě práva, která v rámci možností dovolovala mniškám řídit jejich Sanghu a být nezávislémi na mniších v raném buddhismu, byla zapomenuta vlivem času.

6. Když potulná žebračka, novicka, byla zasvěcena do nauky o šesti pravidlech po dobu dvou let, může být uvedena do ordinování (Upasampadá) obou Sangh. Podobné pravidlo bylo předepsáno také pro mnichy. Existuje deset nařízení pro mužské novice, ale pouze šest pro novicky. Podle všeho ženy měly méně práv a povinností než muži.

7. Podle 52. bhikšukístického textu Pacittiya nesmí bhikšukí pod žádnou záminkou pohanit či hrubě zacházet s bhikkšú. Toto pravidlo bylo formulováno poté, co se šest mnišek rozhodlo zavraždit bhikšú Kappitaku, neboť lhostejně zbořil stupu (zděná mohyla) postavenou mniškami na počest zemřelé bhikšukí. Svěřily se svým plánem bhikšú Upáli, jenž obratem informoval svého učitele Kappitaku. Když mnišky zjistily, že Upáli vyrazil jejich plán, počali jej plísnit a týrat za jeho zradu. Příběh o osnovaném spiknutí proti mnichovi a obtěžování jiného mnicha se časem dostal i k Buddhovi, jenž zareagoval opatřením proti podobným incidentům, které byla později vloženo do pojednání o přestupcích proti mnišskému řádu (Pacittiya).

8. Oficiální napomenutí ze strany bhikšukí vůči bhikšu je nyní zakázána, ale v opačném případě možná. Toto poslední pravidlo opět způsobilo servilnější pozici žen v raném buddhismu, a později se jím budu v této práci více zabývat.

Těchto osm pravidel Gurudharmy je součástí pravidel zvaných Pacittiya, a jejich porušení vyžadovalo pokání viníka.

Čili ačkoli Buddha odsouhlasil ordinaci žen, nepovažoval je za rovné mnichům a přidáním Gurudharmy je postavil do podřadnější role ve srovnání s mnichy. Odmítl jim přiznat nezávislost při řešení jejich vnitřních záležitostí.

V téže době mnišky nesloužily mnichům coby služby, a když mnichové začali zneužívat svého dominantnějšího postavení, zavedl Buddha jistá opatření: chtěl, aby mnišky trávily svůj čas duchovním vývojem nikoli posluhováním mnichům.

Buddha vlastně porušil první pravidlo Gurudharmy, když pověděl mniškám, aby nerespektovaly ty mnichy, kteří se vůči nim chovali nevhodně. Ačkoli mniškám nebylo dovoleno kritizovat mnichy, buddhistickým laikům to dovoleno bylo. Vztah mezi Sanghou a laickou veřejností byl založen na reciprocitě. Laici poskytovali materiální podporu oběma Sanghám a na oplátku byli vedeni v duchovních záležitostech založených na Buddhově učení. Od mnišek i mnichů se očekávalo, že se budou řídit Buddhovým učením v jejich každodenním životě a budou odpovědni laické veřejnosti bez ohledu na pohlaví.

To, že v duchovním životě měly ženy stejné právo dosáhnout Arhatshipu je jedním ze sociologických významů v buddhismu. Ženy mohly být stejně vzdělané a moudré jako muži. Existovalo mnoho mnišek, jmenujme například Khemu, Patačaru a Dhammadinnu. Mimo Sanghu bych zmínila ženy jako Sudžátu, Visakhu a Samavati, které dosáhly proslulosti v mnoha sférách. Dokonce kurtizánám jako např. Ambapali, bylo umožněno hledat duchovní cestu k probuzení.

V textu Thérighátá jsou ženy jako Upplavanná, Subha, Kisa Gautamí a Sóma zmiňovány jako ty, jež se zřekly nešťastného světa. Přijaly život v oddanosti Sanghze, aby překonaly každodenní utrpení, a obracejíc se na víru hledaly spasení.

Ohledně původu Gurudharmy jsou neshody. Donedávna bylo všeobecně známo, že když se formovala Sangha mnišek, Mahápadžápatí, Buddhova teta a nevlastní matka, přijala Gurudharmu. Ale Kabilsinghová se domnívá, že ctihodný Khantipálo, anglický mnich vysvěcen thajskou buddhistickou tradicí naznačující, že Mahápadžápatí nepodstoupila dvouletou zkušební dobu, což je šestým pravidlem Gurudharmy pro přijetí do Sanghy, měl pravdu. Toto pravidlo bylo nejspíš uvedeno mnohem později, až po zavedení bhikšukístické Sanghy. Na základě tohoto tvrzení, mohla být Gurudharma historicky zařazena až zpětně do dob ordinace Mahápadžápatí mnichy, kteří odpovídali za výklad Vinaji. Důvodem zařazení do učení Vinaja bylo zdůraznit, že mnišky vždy hrály podřízenou roli vůči obci mnichů a musely podstoupit dvouletou zkušební dobu.

Během vlády krále Ašóky (268 - 233 př.n.l.) skupinka mnišek zvaná Sanghamitta Théri cestovala z Indie na Srí Lanku,

aby podpořily bhikšukístickou Sanghu, která v zemi působila dlouho po zániku Sanghy v Indii v 11. století n.l.

(následující pasáž přeložila Jitka Martínková)

Úpadek a zánik buddhismu v Indii

Zánik sanghy mnišek v Indii byl spojen s všeobecným úpadkem théravády a poté mahájány v zemi a jejich konečným vymizením, dlouhým procesem podmíněným několika vnitřními i vnějšími činiteli.

Co se týče vnitřních činitelů, tříštění doktríny a vývoj soupeřících škol buddhismu, obzvláště mahájánské školy na Kušánském dvoře (Kushana court) počínající s křesťanskou érou a později vyvinuté Nagarjunou (Nagardžunou) v letech 100 - 200 n.l. a jinými, byli hlavními příčinami jeho úpadku během staletí. Tato škola odmítala koncept arhata, člověka, který dosáhl osvícení strohým životem a hromaděním dobré karmy, a nahradila jej konceptem bódhisattvy, který se soustředil spíše na získání zásluh konáním dobra ve společnosti. Tyto zásluhy byly přenosné a kdokoliv je mohl získat a pracovat na své spáse tím, že podporoval ty, kteří se za něho modlili.

Druhou hlavní příčinou úpadku théravády v Indii bylo oslabení sanghy, která v důsledku této inovace ztratila nejen opodstatnění své doktríny, ale i přitažlivost. Pro dosažení spásy již nebylo déle nezbytné oddávat se strohému životu v přísném klášterním řádu, který připravil sanghu o příliv noviců, protože spása mohla být dosažena i mimo řád. A co víc, velký filosof jógačáry zvaný Asanga se svým bratrem Vasubandhuem uvedli do mahájánových rituálů mužské a ženské bohy, aby personifikovali různé síly a atributy Buddhy, které zahrnovaly bódhisattvy,

lokešvary (lokesvaras) a jejich šakti (saktis), jejich ženské protikladné (doplňkové) síly, které je uskutečňovaly.

D.C. Sircar věří, že théraváda dokonce akceptovala některá bráhmanská božstva, aniž by změnila jejich jména, např. Sakra, Brahman, Narayana nebo Višnu, Vaisravana či Kuvera a jiná, která byla nicméně považována za přísluhovače a pomocníky Buddha. Mahájánská škola přijala tato božstva pod vlastním systémem názvosloví a "vhodně je umístila do eónů své kosmologie. A tak Jambhala je to samé božstvo jako Vaisravana-Kuvera a Vinayaka je totéž co Ganéša, zatímco přívlastky Sakra nebo Indra byly přeneseny na Vajrapati, Brahmanu na Manjusri, Višnu na Avalokitešvaru a Šivy na Lokapalu Virupaksu. Obecná forma Padmapani-Avalokitešvara byla zřejmě odvozena od Višnu, zatímco některé z aspektů jako Simhanada, Nilakantha, Halahala a Padma-Nartteshvara jsou adaptace Šivy.

Tato skutečnost činí buddhistický patheon podobný hinduistickému (kromě odlišných názvů hinduistických božstev), jak říká Ahir, a proto se Buddhovo náboženství v průběhu času rozpadlo a ztratilo svou identitu.

Třetím vnitřním faktorem přispívajícím k úpadku buddhismu v Indii byl pozdější vývoj mahájány v tantrický buddhismus pod vlivem tantrického hinduismu, který si udržel nadvládu v severovýchodní oblasti Indie, přesně tam, kde buddhismus o třináct set let dříve vznikl. Fakt, že je tantra založena na posvátné liturgii a esoterické doktríně šakti šakta, a je praktikována jako kult malým množstvím lidí shromážděných kolem svého gurua, zasadil smrtelnou ránu potřebě náboženské komunity strukturované v sangze. Tato transformace buddhismu v lidový kult, který prakticky nebyl rozeznatelný od tantrického

hinduismu, vytvořila jeden mohutný systém sloučený opět s hinduismem a opět zmizela.

Čtvrtým faktorem, jak konstatuje Ahir, byl nedostatek jednoznačných a specificky buddhistických zvyků a obřadů pro společenské ceremonie jako svatby, což úpadku buddhismu v Indii také napomohlo. Kvůli Buddhovu odporu k obřadům neměli buddhističtí mniši povoleno úřadovat při různých náboženských a společenských ceremoniích, monopol bráhmanů, coby kněžské třídy, na jejich provádění zůstal neporušen. Žádné specifické ceremonie týkající se narození, svatby, atd. nebyly Buddhou předepsány. Laici tudíž pokračovali s praktikováním současných zvyků a ceremonií předepsaných do značné míry bráhmany (brahmins), což značně snižovalo vliv buddhismu ve společnosti.

Co se týče vnějších činitelů podílejících se na úpadku a vymizení buddhismu v Indii, jak théravády tak mahájány, musí být brán v potaz následující vývoj.

Za prvé, jako výsledek obrovských filosofických rozprav mezi buddhistickými a hinduistickými učenci, ti druzí začali s doktrinální protiofenzívou pod vedením Sankary, který včlenil některé ústřední koncepce buddhismu do nové doktríny hinduismu zvané Vedanta přibližně kolem r.800 n.l. A jak už jsem viděli, buddhismus byl už jednou ovlivněn hinduismem a za Asangy přijal do své doktríny rituální prvky hinduistického pantheonu.

Za druhé, mocné náboženské hnutí, např. hnutí Bhakti (bhakti movement), dosáhlo vývojem obnovení široké popularity a oživení hinduismu.

Za třetí, po úpadku vlády Kušánů ve 2.století n.l. ztratil buddhismus královskou podporu (patronaci) - rozhodující prvek k udržení jakéhokoli organizovaného náboženství.

Za čtvrté, když se dynastie Guptovců dostala k moci a vládla v letech 320 až 490 n.l. v severovýchodní Indii, v regionech, které viděly zrod buddhismu, byl opět dosazen do role státního náboženství hinduismus.

Za páté, ačkoli se mezi lety 606 a 647 n.l. za vlády Harši, posledního buddhistického vládce, buddhismus opět dostal pod královskou patronaci, po jeho smrti buddhismus vstoupil na cestu k nezvratnému úpadku.

Za šesté, při nepřítomnosti královské záštity a ochrany se pronásledování buddhistů stalo běžným. Jakmile zmizela královská záštita a ochrana, byla "vlastně nahrazena královskou perzekucí, pevnost buddhismu se zhroutila dřív, než se očekávalo." A co víc, "buddhisti neměli žádné laické organizace pro kázání, propagaci a ochranu jejich náboženství. Při absenci takových organizací buddhisté při plundrování, drancování a znesvěcování klášterů a vyhánění nebo zabíjení mnichů jen bezmocně přihlíželi.

Za sedmé, poslední rudimenty buddhismu v indii byly zničeny okolo roku 1200 n.l., kdy islámské armády dobyly Magadhu, mocné království a hlavní město buddhistické Indie během Budddhovy doby okolo roku 500 př. Kr.

Rozsah prudkého úpadku buddhismu v Indii po smrti Harši od roku zhruba 650 n.l. může být odhadnut podle snižujícího se počtu studentů a profesorů na známých buddhistických klášterních univerzitách v Indii. Hsuan-tsang, čínský buddhistický cestovatel, který studoval na univerzitě v Náländě šest let mezi roky 629 a 635 n.l., odhaduje počet studentů a mnichů na deset tisíc. Ovšem další čínský cestovatel, I-ching, který zde studoval deset let mezi roky 673 a 682 n.l., odhaduje ve svých pamětech tento počet na tři až tři a půl tisíce. A když Náländu navštívil ve 13. století Dharmasvamin, podal zprávu pouze o 70 mniších a

pěti učitelích zde usídlených. Klášter na univerzitě v Odantanpuri měl zhruba 12 000 příslušníků, ale kolem 11. století n.l. se jejich počet scvrkl na 53. A klášter na univerzitě Vikramasila měl v 11.-12. století 160 profesorů a sídlilo zde 1 600 mnichů, po dobytí území muslimy se zde počet mnichů snížil na zhruba sto.

Od minulého století zažíval buddhismus v Indii obrození, přesto je počet věřících mimořádně malý, udávají se asi čtyři miliony následovníků, nebo též 1 procento populace v roce 1970.

Na Sri Lance se buddhismu dařilo mnohem lépe, protože se zde těšil ochraně a podpoře zdejších vládců. Nápis z roku 1057 naznačuje, že sangha mnišek byla v Anuradhapuře, hlavním městě země, aktivní ve zřizování nemocnic vykonávajících sociální péči. Avšak obě buddhistické sanghy zmizely po invazi králů dynastie Chola (Chola kings) na Srí Lanku v 11. století n.l., což byli Hindové vládnoucí v jižní Indii. Ačkoli Sangha mnichů byla následně obnovena s pomocí a vysvěcením od barmského krále Aniruddha, který poslal misionáře na Cejlon, aby odporovaly vlivům Hindů, sangha mnišek nebyla na Sri Lance obnovena nikdy.

Srí Lanská linie mnišek přežila v Číně, protože se do Číny dostala a etablovala se tam již před invazí Cholů. Původně přišel buddhismus do Číny z Indie po hedvábné stezce a byl zde dobře ustaven v Cha'ang-anu, starém hlavním městě Hanu kolem roku 130 n.l., ačkoli první zmínka o buddhismu v zemi se datuje už do roku 65 n.l. Tyto mnišky byly pozvány, aby asistovaly při vysvěcení skupinky čínských žen v roce 433 n.l. Tato linie je v Číně stále aktivní, a je také zavedena v Koreji, Japonsku, Vietnamu a později na Tchajwanu, kde existuje dodnes.

V thajské kultuře jsou dodnes stále zachovány víry a normy předkládající negativní vnímání žen. Ženám je pravidelně

připomínáno, že jejich pozice je výsledkem jejich vlastní špatné karmy, tj. že se narodily jako ženy. Spoustu žen toto vysvětlení akceptuje a snaží se konat dobré skutky, dávají almužny, vytvářejí zásluhy a doufají, že se v důsledku toho narodí příště jako muž.

A navíc se sangha mnišek nestala součástí thajské náboženské kultury, a to kvůli třem hlavním činitelům. Za prvé se instituce sanghy mnišek nikdy nerozšířila na venkov, a proto nikdy nebyla oficiálně ustanovená. Za druhé, sangha mnichů v Thajsku byla neústupná v odmítání myšlenky vysvěcování žen jako mnišek. Za třetí, spoustu domorodých norem a hodnot bylo hluboce zakotvených v myslích thajských lidí, kteří proti ordinaci žen brojili.

Z toho důvodu matka Kabilsingha (Kabilsingh's mother), Voramai Kabilsingh, významná buddhistka v Thajsku, musela cestovat na Tchajwan, aby tam byla vysvěcena od mnišky Ming San, která přijela na Tchajwan na návštěvu z pevninské Číny, v Dharmaguptě, odnoži théravádské tradice, pod kněžským jménem Ta Tao v roce 1971. Thajská sangha nicméně odmítá uznat tuto linii v přesvědčení, že sangha mnišek je vymřelá a nemůže být znovu oživena čínskou mahájánskou tradicí.

Kabilsinghová viní z takového přístupu k ženám v théravádovém buddhismu v Thajsku bráhmanské hodnoty, které do Thajska pronikaly z Khmerské říše, kde byly bráhmanské Hindské a mahájánské buddhistické tradice vzájemně propletené a pevně zavedené po staletí.

A má pravdu. Tyto vlivy narušily sanghu i buddhistickou doktrínu praktikovanou v Thajsku. V té době musel král Ramkhamhaeng pozvat mnichy z Cejlonu, aby očistili doktrínu i sanghu a ustanovili cejlonskou théravádskou buddhistickou školu

jako státní náboženství jeho království. Kabilsinghová dále tvrdí, že čistý, původní théravádový buddhismus byl genderově neutrální, protože Buddha říká, že kvalita jednání člověka je odrazem hodnoty člověka bez ohledu na pohlaví.

A přesto je to Kabilsinghové vědecká práce a další zdroje, které citují texty, které ukazují, že Buddha sám měl výhrady ohledně vysvěcování žen na mnišky a ohledně rovnosti pohlaví.

A pokud se jen týče současných praktik, Kabilsinghová píše, že mnoho buddhistických chrámů, obzvláště v severních provinciích Thajska, nepovoluje ženám obcházet do kola stúpy nebo hlavní sály (of the wats). Mniši ospravedlňují tento zákaz vysvětlením, že do středu stúp jsou obvykle při jejich zbudování umístěny svaté relikvie. Kdyby ženy mohly obcházet okolo stúp, chodily by nad relikviemi, což není přípustné, protože je to považováno za neuctivé.

Ženy jsou tedy považovány za "nečisté" a jejich samotná přítomnost by připravila relikvie o jejich moc. Tato nečistota je spojena s menstruací a jinými tabu spojenými s krví, která lze nalézt v mnoha jiných kulturách. Jelikož by bylo složité a nevhodné ustanovit, v jakých situacích ženy smějí menstruuovat, bylo stanoveno obecné pravidlo zakazující kontaktu se svatými texty všem ženám.

I jiné společnosti uvalily omezení na aktivity menstruuujících žen. V Indii se předpokládalo, že se ženy během prvních dvou dnů menstruace izolují, nebudou vstupovat do kuchyně ani se dotýkat jídla, které je pro ostatní členy rodiny. Mnohé považovaly samy sebe za znečištěné a nedovolovaly ostatním se jich dotýkat, aby se tím ti druzí nepošpinili. Různá tabu jsou také spojena s narozením dítěte. Některá z těchto tabu slábnou, některá zmizela, ale mnohá přetrvávají.

V mnoha kmenových společnostech je menstruace spojená s nadpřirozenem. Ptají se, proč a jak může žena najednou zažít každých 28 dní krvácet a po několika dnech zase přestat. V mnoha takových komunitách se ženy izolují, opouštějí hlavní oblasti a stěhují se do venkovských domů postavených speciálně pro tyto účely. Ostatní členky rodiny jim nosí jídlo a jiné nezbytnosti. Tyto domy jsou také využívány při porodech.

Otázka menstruace a izolace žen v mnoha společnostech je často vznášena v mnoha feministických pracích. Možná je i důležité poukázat na to, že jeden z důvodů těchto tabu byl, že v dobách, kdy se objevila, ženy neměly přístup k hygienickým potřebám spojeným s touto specifickou funkcí ženského těla. Tyto ženy neměly jinou možnost než se izolovat, aby uchránily své soukromí a cudnost. Dnes, se vším komfortem a možnostmi dostupnými ženám, už se ženy nemusejí izolovat, ale přesto to, že mají menstruaci, nijak nezveřejňují. Za druhé, většina žen cítí určitý psychický neklid různé intenzity během prvních dvou dnů menstruace, některé ženy stěží mohou fungovat. V rolnických společnostech to také dávalo ženám možnost odpočinout si od rutinní denní tvrdé práce na poli - izolovaly se a odpočívaly.

V některých komunitách v Indii se od žen neočekává žádná psychická práce ani příprava jídla až čtyřicet dní po porodu dítěte. Bylo mi vždy vysvětlováno, že čerstvá maminka potřebuje odpočinek a čas na vytvoření pouta s miminkem. Narozdíl od západních společností, kde matky po porodu musí uspokojovat i denní potřeby svých rodin, převezmou ženy, které jsou součástí širokých rodin v Indii, od matek péči o tyto denní potřeby do svých rukou. Tedy, jedná-li se o první dítě, zkušenější ženy z rodiny nové matce nejen pomáhají, ale i jí ukazují jemné detaily péče o miminko jako třeba masáže a koupání novorozence.

Nicméně "nejpozitivnější" pasáže ohledně žen v textech vyprávějí, že Buddha říkal, že muži i ženy mají stejný duchovní potenciál a že duchovní vývoj žen nezávisí na jejich manželech či synech. A přesto, jak je zmíněno jinde v této práci, nejdůležitější záslužný čin, jaký může žena udělat, je dát syna k ordinaci (vysvěcení) a kdykoli je to možné, umožnit svému muži, aby si mohl vytvořit zásluhy.

V buddhistických textech je ve vztahu k ženám také mnoho kladných pasáží, které byly převzaty z posvátných textů Indie. Buddha nabádal své následovníky, aby se ke všem ženám chovali jako ke svým matkám a sestrám. Téměř ve všech kulturách si mateřství udržuje výjimečnou pozici a vztah bratr-sestra je vztahem náklonnosti, respektu, ochrany a nedotknutelnosti. Buddha také zdůrazňoval důležitost úcty k cizí manželce. Buddhistické texty rovněž zmiňují, v kladném smyslu, následujících pět ženských sil: způsoby, bohatství, příbuzní, synové, mravnost.

Nicméně toto seskupení pěti sil ukazuje, jakou má pro ženu důležitost mít syna, a je z něj patrné též očekávání toho, že žena bude vždy mravná.

Sangha mnišek

Pět let po ustanovení sanghy mnichů Buddha konečně souhlasil s vysvěcováním žen a s ustanovením sanghy mnišek.

Buddhismus a džinismus jsou oba asketická náboženství, pročež nevěnují mnoho pozornosti myšlenkám o laických ženách. Ve shodě s ideály askeze byli zakladatelé a vůdčí osobnosti obou náboženských systémů k ženám spíše lhostejní a opovržliví. Buddha byl z mnoha důvodů velmi neochotný vpustit ženy do mnišského řádu. Ačkoli Mahávíra, zakladatel džinismu, ženy do řádu vpustil, dvě hlavní džinistické sekty, Digambarové (oděni nebem, tj.nazí)

a Svetambarové (oděni v bílém), se rozcházely v pěti pravidlech, z nichž jedno se týkalo vysvěcování žen. Džinisté Digambara věří, že ženy nikdy nemohou dosáhnout spasení, dokud nebudou zrozeny jako muži. Argumentují tím, že ženy jednoduše nejsou schopné Osvobození - Mókši dosáhnout.

Horner upozorňuje, že navzdory bariérám vystavěným Digambary, opustilo u sekty Svetambarů 36 000 žen, vedle 14 000 mužů, světský život, aby se staly jeptiškami. V čele sekty Svetambara byla Canda, Mahavirova sestřenice; některé jiné zdroje ovšem uvádějí, že to byla teta. Kdyby to byla Mahávirova teta, pak by to bylo velmi zajímavou paralelou k buddhismu, kde hnutí pro přijetí žen do kongregace bylo také vedeno ženou, Mahápadžapati, která byla Buddhovou tetou a po smrti jeho matky též jeho nevlastní matkou.

Ačkoli theravádový buddhismus nesouhlasí plně s tímto džinistickým dogmatem, říká, že ačkoli žena může dosáhnout Nirvány, může se stát Buddhou pouze skrz sérii inkarnací, které by ji vynesly nahoru po žebříku zásluh až k buddhovství.

V otázce, jak se stát Budhou, je doktrína docela konkrétní. Člověk musí být lidská bytost; muž; schopný stát se arhatem; musí být rozhodnut dosáhnout buddhovství v přítomnosti živého Buddha; musí se vzdát světa, než se rozhodne stát se Buddhou; musí být obdařen pěti vyššími věděními a schopnostmi; musí zasvětit buddhovství svůj život; a musí mít ohromný entusiasmus a vynaložit velké úsilí kvůli vlastnostem, které dělají Buddhu.

Buddha se dostal pod velký tlak své nevlastní matky, Mahapadžapati, a svého nejoblíbenějšího žáka, Anandy, kteří chtěli, aby připustil ženy do řádu. Po smrti krále Šuddhódany se vydala ovdovělá královna, Mahapadžapati, podívat na Buddhu, který žil v Banyánské zahradě, protože se chtěla zřící materiálního

světa a žít náboženským životem. Zeptala se Buddha, jestli se může stát jeptiškou, ale Buddha její žádost odmítl, protože ženy do své kongregace vpustit nechtěl.

Brzy po Budhově návratu do Vaisali si královna a mnoho jiných žen ostříhalo své vlasy, obléklo žlutá roucha a šlo do Vaisali žádat Buddha, aby je do řádu vpustil. Když tyto ženy, pokryté prachem, vyčerpané, s oteklýma nohama a uplakané, dorazily do haly Kutagara, setkaly se s Anandou a prosily ho, aby se za ně přimluvil. Po vyslechnutí jejich přání byl Ananda velmi dojatý jejich odhodláním a přistoupil k Buddhovi, aby ženy v téhle při hájil, a třikrát Buddha požádal, aby ženám udělil svolení připojit se k řádu.

Z počátku Buddha nesouhlasil, i když mu Ananda připomínal mateřskou péči, kterou Mahapadžapati Buddhovi věnovala po smrti jeho vlastní matky. Buddha byl už připraven reagovat na odhodlání žen, ale i přes prosby Ánandy uběhlo ještě několik týdnů, než se rozhodl přijmout je do řádu.

(Následující přeložila Jitka Klesnilová)

Buddha musel zvážit spoustu faktorů před tím než udělal rozhodnutí. Rozuměl lidské povaze a obával se tlachů a nekonečných skandálů, kdyby ženy byly přizvány do Řádu, nad všemi bytostmi odpovědnými za celistvost Bhikkhu Sangha, klášterního řádu, který zřídil pro své mužské pokračovatele. Jiný důvod proč byl Buddha zdráhavý přibrat ženy, bylo jeho znepokojení, jestli se ženy dokáží vzdát své přirozené tradiční funkce v mateřství.

Otázka jestli ženy přijmout, přinesla Buddhovi velké dilema, protože musel zhodnotit a zvažovat důsledky jeho závěrečného rozhodnutí. Cítil že instituce Bhikkhuni Sangha by mohla vytvořit

jistý znak měnící povahu velmi mocné přirozenosti. Věčné dorozumívání mezi dvěma Řády by mohlo bhikkhus a bhikkhunis vystavit navzájem jeden druhému, jako dvě opačná pohlaví, připravující půdu pro mnohá pokušení a příležitosti pro vyzkoušení jejich odhodlanosti a sebekontroly a dále také nepřiměřeným slabostem. Ti co již zvládli a zkrotili svoje pokušení a vášně budou na správné cestě k dosažení Nirvány, ale ti co to nezvládají budou mnohokrát vyzkoušeni ve své síle a kázni. Vskutku, spousta lidí propadá životu v "hříchu", ale potom také spousty jiných jej již překonaly a zdolaly.

Některé jiné zdroje říkají, že Buddha sledující fungování systému Jaina, byl opravdu ochoten přijmout ženy do Řádu, ale byl bržděn skutečností, že se narodil jako Hinduistický, v náboženství jež nepovoluje ženám takovou svobodu a privilegia. Jiná teorie se pokouší vysvětlit jeho nechuť přijmout ženy do Řádu tím, že ve chvíli kdy by skutečně souhlasil s jejich přijetím, původní texty které byly mnohokrát vydány mnichy, muži, přičemž mnoho z nich by neschvalovalo jejich přijetí, a tak by tyto vydané texty nereflektovaly vhodně to, jak Buddha doopravdy smýšlel o této otázce.

Ať tak či tak, když Buddha konečně a neochotně souhlasil s přijetím žen, ustanovil podmínky jejich vstupu stejně tak jako několik pravidel k uspořádání jejich života v Řádu. Formuloval osm specifických pravidel (Gurudhamma), která Mahapajapati a ostatní ženy souhlasily přijmout, když nad nimi všemi začal bhikkhunis. Bylo to bráno tak, že v budoucnosti jakákoli žena přející si se stát bhikkhuni by se musela podřídít osmi pravidlům Gurudhamma, stejně tak dobře jako ty před ní. Účelem těchto osmi pravidel bylo ovládnout jejich chování v řádu a definovat jejich vztahy se světským světem.

Navíc k těmto osmi hlavním pravidlům mnoho dalších příkázání, která jsou částí Vinaya Pitaka, konkrétně sekce známé jako Bhikkhuni-Vibhanga, byla formulována v průběhu času kvůli novým potřebám a příležitostem. Osm pravidel z Gurudhamma bylo však formulováno Buddhou samým před tím, než povolil založení Řádu.

Jako navržené Buddhou, bylo velmi jasné od velmi ranných počátků, že bhikkunis by měly být vždy podřízeny bhikkhus, závisějící na něm v představování většiny jejich obřadů a potřebujících schválení od mnichů dokonce i pro tyto obřady, které mohli pro sebe předvádět, očekávající jejich schválení.

Jiný důležitý rys těchto osmi pravidel (Gurudhamma) bylo, že definovala etiku a vztahy mezi bhikkhus a bhikkhunis. Například přijetí nové členky bhikkhunis muselo být schváleno společným setkáním mnichů a vyznavaček bhikkhunis, zatím co vysvěcení nového mnicha nemuselo být od bhikkhunis povoleno. Stařešina a starší bhikkhuni museli, navzdory váženosti, stát nablízku mladých a nově vysvěceného mnicha. Bhikkhunis nesměla učit Dhamma mnichům, ačkoli některé zvláště osvícené kázaly shromážděním bhikkhunis.

Díváme-li se na praktiky jiných náboženských systémů zahrnujících ženská práva ke kázání svatých písem, Katolické církve nedovolují ženám kázat. Současná rozrůzněnost mezi

Římskokatolickou církví o vysvěcení žen vrcholí nařízením, vydaném v poslední době Vatikánskou kanceláří pro „Učení víry“, ve smyslu že zákaz ženských kněží je „neodvolatelný, učení...které má nezpochybnitelný charakter“. Ať tak či tak, některé Protestantské církve ustanovují ženy jako kněze, ale někteří z jejich členů se uchylují k protestům o založení svých vlastních církví. Islám povoluje ženám číst Korán, ale ne jej přednášet.

Hinduismus také nepovoluje ženám kázat, ačkoli zde byly některé přední řeholnice, jako Gargi, Vachaknavi a Sulabha, které to dělaly. Také v Judaismu jen svobodomyšlné školy povolují ženám kázat a být vysvěceny jako rabínky, což je velice nedávný pokrok.

Ačkoli mnoho pravidel Gurundhamma staví muže do pozice nadřazenosti, ne všechna pravidla byla striktně dodržována. Byly zde jisté výjimky, kdy ženy kázaly mužům, jako následující příběh představení Rajamati.

Princ Sauryपुरy měl dva prince. První, Vasudeva, měl dvě ženy, Rohini a Devaki, každá z nich mu porodila syna, Rama a Kesava. Druhý syn, Samudra Vijaya a jeho žena Siva také měli syna, Aristanemi. Kesava usiloval o Rajamati, dceru krále, jakožto ženu pro svého bratrance Aristanemi, který byl velmi okázalý a hrdý že si přivede svou nevěstu. Cestou viděl spoustu zvířat připoutaných a uvězněných ve svých klecích a při tázání se objevil, že jsou všechna nabíjena pro jeho svatební hostinu. Byl tím hluboce šokován a rozhodl se složit slib asketismu. Když princezna Rajamati slyšela tyto zvěsti, nejprve truchlila, ale potom se rozhodla býti řeholnicí.

Jednoho dne na svých poutích jako řeholnice, aby utekla před prudkým deštěm, ukryla se v jeskyni. Věřice, že je v jeskyni sama, svlékla si svoje roucho, aby jej osušila, ale byla velmi překvapena, když objevila asketického Rathanemi, který zde také našel útočiště. Když uviděl Rajamati nahou a tak krásnou, byl přemožen vášní a začal jí dělat návrhy. Ale ona je důrazně odrážela, kázajíc mu kázání a napomínajíc jej, připomínajíc mu jeho slib, načež se asketa vrátil k náboženství, "jako slon popohnaný pcháčím."

Od chvíle co Buddha připustil, že ženství není překážkou spasení, tak udělal Svetambra Jains, manželství nebylo nikdy více

povinné pro ženy, kterým bylo nyní porazeno, aby se vyhnuli svazku a na místo toho se staly řeholnicemi.

Jako důsledek této svobody, kdo měl jakoukoli snahu dostat se k náboženskému životu, byl nyní volný to udělat jako 1) laik, který vede život v domácnosti, nebo 2) jako ti kdo se zříkají světa, aby vedli život bezdomovců a stali se bhikkhunis nebo žebračkami.

Tak dalece jako je první kategorie žen zainteresovaná, první dvě ženy stávající se stoupenkyněmi laicismu byly matka a žena Yasa, která jak již víme, vyslovila deset svobodných bodů Vajjaini, pro mnichy nelegální a nemorální během druhého Buddhistického koncilu. Jejich změna se odehrála po poslechnutí kázání v Deer parku v Isipataně, a brzy po Yasině obchodnickém otci Kakandakovi začala být laickým žákyní, a potom co Yasa sama začíná být vůdkyní ortodoxní strany Sanghy a osvobodila se od všech korupčních vlivů. Budoucí vývoj a osud laických žen v ranném Buddhismu je prodiskutován v pozdější sekci této studie.

A tak dalece jako je zainteresovaná druhá skupina žen, ženy které se zřekly světa a připojily se k Řádu, pokrok byl u nich velmi pomalý. Pět let se muselo čekat mezi žádostmi Mahapajapati k Anandovi a jakoukoli evidencí žen přejících si vstoupit do řádu. Důvod je, že Buddhův vlastní postoj zájmu k vysvěcení žen byl velmi nejednoznačný.

Podle textu, Buddha prohlásil, že přijetím žen do Sangha, životní rozpětí Buddhistické tradice bude zkráceno o 500 let. Jako Kabilsing poukazuje, jakkoli Buddha udělal svou předpověď nebo ne, Buddhismus je dnes živ a v pořádku, jestliže ne příliš v Indii, tak rozhodně v Jihovýchodní Asii na Dalekém východě. Navíc víra udělala velmi zřetelný vpád do Severní Ameriky a dokonce i do Evropy.

Buddha také řekl Anadovi, že byly schopny čehokoli Arhaship. Toto ustanovení se určitě prokázalo správné, jak ukazuje pozdější vývoj. Fakt, že většina žen byla doprovázena Mahapajapati, když se setkali s Buddhou, aby prosili o přijetí žen do jeho společenství, prokazují, že zde bylo velké následování laických žáků připravených vstoupit do řádu.

První Bhikkunis

Ve chvíli kdy dal Buddha své povolení pro útvar Řádu pro ženy, sada pravidel ovládala jejich přijetí, skládající se ze dvou typů jejich obeznámení: a) Pabbajja a b) Upasampada.

Obeznámení Pabbajja přijímalo kandidátku jako nováčka (sikkhamana), aby žila v Vihare po dobu dvou let, aby zde byla instruována řeholnicemi v šesti pravidlech, která zahrnovala pět Sila pravidel Buddhické morálnosti, plus šest příbuzných pro zdržení se jídla a špatných časů. Instruktor, často bhikkuni, která znala kandidátku osobně a přiblížila se k ní ve chvíli, kdy chtěla vstoupit do Řádu, by měla být jejím duchovním vůdcem a eventuelně její kmotrou navrhuující jí jméno pro vysvěcení do Upasampady po přezkoušení její znalosti k jejímu zadostiučinění. Po dokončení tohoto testu, novicka musela formálně požádat svou učitelku aby jí navrhla jméno pro vysvěcení do Upasampady.

Vysvěcení do Upasampady, krom toho že novicka byla formálně přijata k Řádu, se skládalo z veřejného zkoušení kandidátek před veškerým Bhikkuni Sangha, přičemž tázání bylo vedeno její učitelkou. Obsahovalo dvacet šest otázek na které se ptalo, přičemž dvacet čtyři z nich byly „vyřazovací otázky“, což znamenalo, že nevhodná odpověď vyřadila kandidátku z přípuštění k vysvěcení. Z těchto dvaceti čtyřech otázek, bylo jedenáct

z nich zaměřených na gynekologické deformace, pět na nemoci a osm na jiné záležitosti, každá z nich byla tázána třikrát.

Během zkoušení a po zodpovězení šestnácti otázek vztahujícím se k deformacím a onemocněním - jako lepra, vředy, suché malomocenství, tuberkulóza a epileptické záchvaty a ostatní - byla kandidátka předvedena těmito deseti otázkami:

1) jsi lidská bytost? Existovala pověra, že hadi, zvířata a duchové by mohli přijmout lidskou podobu, aby vstoupili do Řádu; 2) jsi žena? Horner věří že tato otázka byla kladena k možnému vyloučení přijetí eunucha; 3) jsi svobodná žena, znamenajícíce pokud by byla otrokyní, nejprve by musela dostat propuštění od svého pána; 4) nemáš žádné dluhy; 5) jsi ve službách Krále, znamenajícíce jestli byla loajální k politickým autoritám; 6) obdržela jsi povolení od svého otce a matky, ačkoliv vdané ženy nebyly tázány jestli souhlasil jejich manžel, předpokládalo se, že takový souhlas byl udělen a to bylo zakořeněno v běžné domácí povinnosti a ne v náboženském schválení; 7) máš dovršených dvacet let; 8) byl ti dodán hábit a počátečnická miska jako symbol stavu bezdomovce; 9) jaké je tvoje jméno po vysvěcení, po té, co kandidát přijme klášterní jméno; 10) jaké je jméno tvého navrhovatele?

Kandidátky nebyly tázány žádné otázky týkající se jejich důvodu pro vstup do Řádu, úrovni vzdělání, zda byla náboženskou nebo světskou osobou a na její minulý životní styl a ostatní okolnosti. Horner věří, že tyto body mohly vyvstávat během oné dvouroční doby a před tím, než požádala žena o vysvěcení.

Když byly všechny tyto otázky zodpovězeny uspokojivě, už jen dvě přidavná pravidla mohla diskvalifikovat kandidátku. První, kdyby se projevila nesnášenlivě během zkušební doby; druhé, kdyby byla těhotná v době zkoušení nebo vychovávala dítě jako matka

nebo jako kojná. Toto bylo přiklonění udávající situaci, nedělající kandidátku svobodnou od lidských závazků.

Když šlo všechno dobře a kolektivní orgán Bhikkuni Sangha schválil vysvěcení, kandidátka byla potom představena Bhikkuni Sangha pro konečné schválení, které nebylo nikdy zamítnuto, načež byla vysvěcena. Bhikkhus musel zaznamenat přesný čas této události, říci to nové bhikkhuni jako čas jejího duchovního znovuzrození a aby bylo možné přesně říci její duchovní věk.

Podle Komentářů Therigathy dvanáct žen bylo vysvěceno spolu s Mahapajapati. Mohlo by to vypadat, že nebyly déle připravovány aby přijaly jejich nižší a sloužící místo a zůstávaly staré společenské závazky. Byly opravdu připravovány zřici se hmotného světa a hledat svoji vlastní spásu skrze náboženství stejně tak jako muži.

Ženy byly připraveny a ochotny čelit celibátnímu životu. Myšlenka celibátu nebyla nová, byla to obnova fenoménu, který byl praktikován v Indii před Buddhou. Život v celibátu byl považován za první krok pro kohokoli, pro muže i ženu, kteří měli jakékoli cíle ohledně dosáhnutí osobního vykoupení. Žebračky v průběhu těchto ranných dob praktikovaly celibát a žili samy, stejně tak jako muži, v motlitbách a meditaci. Ačkoli pro většinu Hinduistických žen byla myšlenka na manželství důležitá, aby zabezpečily synovi pohřební obřad jeho rodičů, životní styl oddanosti celibátu byl následován mnoha ženami svého času. Ve skutečnosti v době formování Buddhického Řádu pro ženy, Jainismus už položil základy pro klášterní život, založený na celibátu pro jeho příslušnice ženského pohlaví.

Některé zdroje uvádějí, že ženy byly oddány Buddhickému Řádu kvůli osobnímu charisma Gautamy, ačkoli Vinaya nebo Therigatha nepodporují toto tvrzení. Příběh o přeměně Sujaty je

jen příkladem, který naznačuje tento druh cítění pro Buddhu. Obdržela souhlas od jejích rodičů , stejně tak jako od manžela a dosáhla Arhatship ve chvíli kdy, byla stále laik. Ona byla jedna jediná, mezi dvěma známými spisovateli veršů, která dosáhla tohoto konce.

Většina žen, které vstoupily do Buddhistického Řádu byly buď vedeny naukou nebo to byly ty, co hledaly útočiště a pohodlí kvůli nějakým nešťastným okolnostem v jejich životě, jako žal způsobený smrtí dítěte nebo vdovství. Leč mezi bhikkhunis, upomínanými v Therigathe, většinu tvořily ty ženy, které se zříkaly světa velmi mladé a svobodné.

Podle Buddhistického konceptu vykoupení, Nirvána je konečným cílem k dosažení. Dosáhnout ji individuálně musí člověk tka, že přemůže chtíč (raga), zlou vůli (dosa) a sebeklam (moha), zvítězit nade všemi věcmi, nad veškerou touhu, chtěním nebo pochopením (tanha, upadana). Ačkoliv Buddhismus klade důraz na nestálost, pomíjivý životní styl a samostatnost v jednání, ženy byly těmito nařízenými odrazovány ve sledování osobního spasení.

Dosažitelné zdroje neadresují okolnosti nebo konkrétní dobu založení Buddhistického Řádu pro ženy. Možná to byla Yasodhara, žena Gautama, kterou nechal vzadu v paláci, když odjel hledat osvícení, které mohlo být připočítáváno založení Řádu. A ačkoli Vinaya vzpomíná Mahapajapati jako vůdkyni hnutí, ona se k Řádu připojila mnohem dříve, jen co se stala vdovou. Nicméně historické záznamy nám říkají, že v době vzestupu Buddhismu a během Buddhova vlastního života, Buddhistické chrámy vskutku v Indii existovaly.

Zatímco už byl ustanoven a vzkvétal Řád Jaina pro ženy a Brahmánský systém jogínek a žebraček, Buddha si přál vytvořit něco nového, odlišného a více závažného než byl existující

system. Jeho cíl nebyl jen mít velké následovníctví přijatými ženami do Řádu nebo soutěžit s různými asketickými sektami Brahmanismu, ale ukázat cestu k Vykoupení současnému lidstvu bez ohledu na pohlaví.

V jeho klášterech chtěl učít systém, metodu, způsob nestrannosti k materiálnímu světu, chtíči a nenasytlosti, a dobrovolně přijatou kázeň, tak že oddaní vyznavači by mohli dosáhnout osvícení a možná i Nirvány.

Buddha byl zaměřený na duchovní zkušenost, ve které všechna sobecká touha zaniká a s ní i každý strach a vášeň. Stav dokonalého vnitřního míru, doprovázen přesvědčením o dosažení spirituální svobody, stav fyzického a duchovního bytí, který není slovy popsateľný. Tento stav dokonalosti nebyl život v ráji, kde přebývají bohové. Buddha se zaměřoval na novou duchovní existenci dosaženou skrze bodhi janana - absolutního osvícení.

Ať tak či tak, Buddha sám rozpoznal, že je daná strohost a trpkost cvičení založených v úzkých interpretacích teorií příčiny, nebyl si jistý zda jeho učení bude zajímavé a jestli zplodí pokračování. V pohledu tohoto zájmu rozšiřoval základ jeho učení, po dosažení osvícení pod stromem Bodhi a před tím než kázal svoje první kázání v Sarnathu, představováním teorie Osmi vznešených stezek, vedle učení Teorie svázání příčinou.

Tento krok se ukázal prospěšný a během pěti let, po té se ujalo, přilákalo jeho kázání velké množství mužů a žen ze všech sfér lidského života. Začalo být velmi oblíbeným hnutím, které brzy upevnilo svou nadřazenost nad Hinduismem, jehož odnoží opravdu bylo, nejen kvůli jeho apelování na učení Hinduismu, ale kvůli jeho extrémní protichůdnému postoji proti Brahmanickému autoritativismu a protože mělo otevřené dveře ženám a uznávalo jejich práva na útěchu v klášterním životě.

Zatímco Buddha souhlasil se základními aspekty metafyziky, etiky a učení o karmě, se záležitostmi, které zdědil z Hinduismu, do kterých se narodil, bylo zde rozcestí mezi jeho dědictvím a jinými sférami. Nechtěl uznávat praktiky Brahmánismu tehdejší doby, a odmítal je praktikovat ve Védických obřadech. A když byl požádán o předvedení nějakého obřadu, odepřel to slovy: „Podle tvého rčení, bych pro příčinu Dharmy měl provést obětní obřady, které jsou obvyklé v mé rodině a které přinášejí vytoužené ovoce, neschvaluji obětování; nestarám se o štěstí, které je hledáno v ceně jiných utrpení.“

Píseň sester: Therigatha

Jakmile byly ženy přizvány do Řádu a Bhikkhuni Sangha byl formálně založen a definována pravidla jejich klášterního života, Řád prosperoval. Evidence jeho prosperity je pro nás odhalena Therigathou, sbírkou Žalmů sester, která se skládá ze sedmdesáti tří básní o 522 slokách (ghata). Tyto básně jsou věnovány vzpomínce na výjimečný bhikkhunis, Theris, kteréž jsou připomínány jménem, spolu s popisem jejich exemplárních úspěchů. Therigatha byla složena v pátém století našeho letopočtu, její vyprávění jsou buď adaptována ze starších verzí a písní nebo byla výplodem fantazie a idealizací. Nejsou autentická také kvůli jménu Theris jakožto údajný autor veršů, což nemůže být ověřeno.

Ale tradice je správná v domněnání se, že verše nebyly psány jediným autorem. Bhikkhus měl podobnou tradici, kde verše oslavovaly a připomínaly skutky výjimečných mnichů, a jsou sesbírány v práci nazývané Theragatha.

Použitá literatura:

Chambers Pocket Dictionary, Chambers Harrap Publisher,
Edinburgh 2003.

Vladimír Miltner: *Malá encyklopedie buddhismu*. 1. vydání
Praha, Práce, 1997.

<http://www.mujsweb.cz/www/dhammafriends/slovník.htm#th>.

<http://morfeo.centrum.cz/>.

<http://www.slovník.seznam.cz>.